

'Vier handdrukken van Hitler verwijderd'

Voorstelling 'Ik ben niet de oorlog' over schuldgevoel

Achtergrond - 17 december 2012

Op zolder vond actrice Carolien Zimmermann de trouwfoto van haar opa en oma. Hij had een hakenkruis op zijn pak. Ook vond ze zijn SA-laarzen. De laarzen kregen een hoofdrol in haar theatervoorstelling 'Ik ben niet de oorlog', over schuldgevoel na de Tweede Wereldoorlog.

"Mamma, de Duitsers hebben Anne Frank vermoord, toch? Ik ben toch ook een Duitser?" Carolien Zimmermann merkte dat ze moeite had sommige vragen van haar kinderen te beantwoorden. Daarom besloot ze af te rekenen met de oorlog, zodat haar kinderen met een schone lei kunnen beginnen. Ze vertelt nu haar verhaal in het theater over haar Duitse opa die een nazi was en haar Nederlandse opa die in het verzet zat.

Schuldgevoelens

De voorstelling 'Ik ben niet de oorlog' gaat over de schuldgevoelens van Zimmermanns vader omdat zijn vader, Erich Zimmermann, een nationaal-socialist was. Maar ook over de schuldgevoelens van haar andere opa, omdat hij zich als christen niet kon verzoenen met zijn werk: hij moest als officier van justitie de doodstraf eisen voor oorlogsmisdadigers uit de Tweede Wereldoorlog.

"Ik ben dus maar vier handdrukken van Hitler verwijderd.", zegt Zimmermann in de voorstelling verwonderd. Haar opa bracht als chauffeur dagelijks hoge partijleden naar de *Reichskanzlei*. Later vocht hij bij de *Wehrmacht*. Ook zat hij bij de SA. Zimmermanns eigen positie in de familiegeschiedenis maakt het toneelstuk des te boeiender. Haar ene opa was bij het verzet tijdens de oorlog, haar andere opa was een nazi. Zij zelf danste op de Berlijnse Muur in november 1989. "Ik ben vleesgeworden verleden."

SA-laarzen

Zimmermann draagt tijdens de voorstelling haar opa's SA-laarzen. De laarzen zijn indrukwekkend: mooi en gaaf en tegelijkertijd symboliseren ze iets verschrikkelijks. Zimmermann speculeert over de herkomst van butsen op de laarzen en gekke rondjes op de zool.

'Ik ben niet de oorlog' gezien op 12 december in het CREA-theater in Amsterdam.

[Meer informatie over de voorstelling.](#)

"Ik heb niet zoveel met de oorlog. Ik was er zelf niet bij. *Why bother?*", stelt muzikant Daniel Cross in het toneelstuk. Het enige dat hij over de oorlog kan vertellen zijn de verhalen die zijn vader vertelde over vliegtuigen uit de Tweede Wereldoorlog. Hij onderbreekt de monoloog van Zimmermann steeds met weetjes. Cross brengt luchtigheid in de voorstelling. Zelf maakt Zimmermann ook grapjes, maar meestal met een bijsmaak. "Ik hoor soms iemand zeggen 'Ik ben over 40-45 minuten thuis.'"

Zimmermann gaat na de voorstelling in gesprek met haar publiek. De Duitsers in de zaal herkennen het schuldgevoel over de Tweede Wereldoorlog dat ze meekregen tijdens hun schooltijd. Een Nederlandse vrouw die als meisje de oorlog meemaakte vertelt dat ze opgelucht is dat deze voorstelling gemaakt is. "Ik ben blij dat deze kant van het verhaal hier verteld mag worden." Een joodse vrouw van 70 jaar weet na afloop nog niet wat ze ervan moet vinden. Ze vindt het wel goed dat deze voorstelling is gemaakt. "Alle soorten voorstellingen moeten gemaakt worden. Alle perspectieven komen hierdoor naast elkaar te staan."

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/209/vier-handdrukken-van-hitler-verwijderd>